

**A STUDY OF THE STRENGTHENED PEOPLE'S
ORGANIZATIONS IN THE WESTERN REGION OF THAILAND**

PAMORN RAT SUTUM

With compliments
of

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF
EDUCATION (POPULATION EDUCATION)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY**

2002

ISBN 974-04-2236-5

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

FH
P1850
2002

4037348 SHPE/D : MAJOR : POPULATION EDUCATION; Ed.D. (POPULATION EDUCATION)

KEY WORD : STRENGTHENED PEOPLE'S ORGANIZATIONS
/ WESTERN REGION / THAILAND

PAMORN RAT SUTUM : A STUDY OF THE STRENGTHENED PEOPLE'S ORGANIZATIONS IN THE WESTERN REGION OF THAILAND.
THESIS ADVISORS : PRAPHAPHAN UN-OB, Ed.D., CHANTANA BANPASIRICHOTE, Ph.D., KOWIT PHONG-NGAM, Ph.D. 256 p.
ISBN 974-04-2236-5

The objectives of this qualitative study of strengthened people's organization in Western Region of Thailand are the study : 1) the community dynamics and self-reliance, 2) the community conditional factors and self-reliance levels, 3) the strengthened people's organization and major conditional factors and 4) the strengthened people's organization related to community self-reliance.

Data was collected from in-depth interviews of the major informants, from chairs of the five people's organizations observed, administrative committees, field workers, and the administrative committees of the local organizations. Small-group discussions were also arranged among the advisors of the people's organizations and he community members that participated in or missed out from the activities; they were selected by purposive random sampling basis

The findings indicated that the community dynamics in pioneer period were a self-sufficient economic system and being highly self-reliance on biological needs with some conditional factors of natural resource fertility from a small number of population and primary relation. The community dynamics in expansion period were effected by external factors such as home consumed production pattern changing to trading, community economic dependency, reduction of self-reliance with more external supports, and the appearing economic, social and environmental crisis. In the adaptive period the community dynamics faced to formation of people's organization for self-reliance, especially provided social welfare and natural resource conservation for community economic base. However, the conditional factors supporting the strengthening people's organization were as community leaders, participation, primary relation, community learning process and external support on learning, human resource and budget. Moreover, the strengthened people's organization could mainly create community participation and the learning process for economic and environmental self-reliance leading to a more sustainable community.

4037348 SHPE/D : สาขาวิชา : ประชากรศึกษา : ศษ.ด. (ประชากรศึกษา)

ภมรรัตน์ สุธรรม : การศึกษาองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งในภาคตะวันตกของประเทศไทย

(A STUDY OF THE STRENGTHENED PEOPLE'S ORGANIZATIONS IN THE WESTERN REGION OF THAILAND) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ประภาพรรณ อุ่ณอบ, Ed.D. ฉันทนา บรรพศิริ โชติ, Ph.D.

โกวิทย์ พวงงาม, Ph.D. 256 หน้า ISBN 974-04-2236-5

การศึกษาองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งในภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นการศึกษาถึงพลวัตของชุมชนกับการพึ่งตนเอง ศึกษาถึงปัจจัยเงื่อนไขและระดับการพึ่งตนเองของชุมชน ศึกษาพัฒนาการขององค์กรชุมชนที่เข้มแข็งและปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ รวมทั้งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งกับการพึ่งตนเองของชุมชน การศึกษานี้ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ประธานองค์กรชุมชน กรรมการบริหาร เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในชุมชน คณะกรรมการบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น และจากการ จัดสนทนากลุ่มขนาดเล็กกับที่ปรึกษาองค์กรชุมชน สมาชิกของชุมชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรม

ผลการศึกษาพบว่า พลวัตของชุมชนในช่วงบุกเบิกเป็นชุมชนที่มีระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม หรือแบบพอเพียง สามารถพึ่งตนเองได้ในด้านปัจจัยสี่ในระดับสูง โดยมีปัจจัยที่สำคัญในการพึ่งตนเอง ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ จำนวนประชากรน้อย และความสัมพันธ์แบบเครือญาติภายในชุมชน ชุมชนช่วงขยายตัวได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิตที่เน้นการผลิตเพื่อขาย ทำให้ชุมชนมีระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพา ระดับการพึ่งตนเองในด้านปัจจัยสี่ลดลง ต้องพึ่งพาทภายนอกมากขึ้น ชุมชนเกิดวิกฤติในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ชุมชนในช่วงปรับตัวได้มีการรวมตัวเป็นองค์กรชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการจัดสวัสดิการให้กับชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชน สำหรับปัจจัยเงื่อนไขที่เสริมสร้างความ เข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน ความสัมพันธ์ภายในชุมชนแบบเครือญาติ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในด้านวิชาการบุคลากร และงบประมาณ ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งกับการพึ่งตนเองของชุมชนนั้น พบว่า องค์กรชุมชนที่เข้มแข็งมีบทบาทที่สำคัญในชุมชนในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมในด้านการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนทำให้ชุมชนมีแหล่งเงินทุนของตนเอง ชุมชนสามารถจัดสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงให้กับสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมด้านการพึ่งตนเองทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน องค์กรชุมชนได้เน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืน เพื่อเป็นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชน โดยการสร้างพลังอำนาจของชุมชนในการใช้สิทธิของชุมชนในการต่อรอง เพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน การฟื้นฟูระบบนิเวศให้กลับคืนสู่ความสมดุล การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และทำให้ชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่สำคัญในด้านเศรษฐกิจชุมชน ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม